

**EVROPSKA KOMISIJA
PROTIV RASIZMA I NETOLERANCIJE**

**PREPORUKA BR. 4
ECRI U POGLEDU OPŠTE POLITIKE:**

**ISTRAZIVANJA NA NIVOU DRZAVE
U POGLEDU ISKUSTAVA
I VIDJENJA DISKRIMINACIJE
I RASIZMA S TACKE GLEDIŠTA
POTENCIJALNIH ZRTAVA**

Strazbur, 13 Juni 1997

Secretariat of ECRI
Directorate General of Human Rights and Legal Affairs
Council of Europe
F - 67075 STRASBOURG Cedex
Tel.: +33 (0) 3 88 41 29 64
Fax: +33 (0) 3 88 41 39 87
E-mail: combat.racism@coe.int

Posjetite naš web site: www.coe.int/ecri

Evropska komisija protiv rasizma i netolerancije:

Podsjećajući na Deklaraciju koju su usvojili šefovi država i vlada zemalja članica Vijeća Evrope tokom sastanka na vrhu održanog u Beču 08. do 09. oktobra 1993. g.;

Podsjećajući da je Akcioni plan borbe protiv rasizma, ksenofobije, antisemitizma i netolerancije, sačinjen kao dio ove Deklaracije, pozvao Komitet ministara da uspostavi Evropsku Komisiju protiv rasizma i netolerancije, koja bi imala mandat, između ostalog, da formulira preporuke u pogledu opšte politike koje bi bile upućene državama članicama;

Podsjećajući takođe na Završnu deklaraciju i Akcioni plan, usvojen je od strane šefova država i vlada zemalja članica Vijeća Evrope na drugom sastanku na vrhu održanom od 10. do 11. oktobra 1997. g. u Strazburu;

Naglašavajući da ova Završna deklaracija potvrđuje da je cilj država članica Vijeća Evrope izgradnja slobodnijeg, tolerantnijeg i pravičnijeg evropskog društva, te da poziva na pojačanu borbu protiv rasizma, ksenofobije, antisemitizma i netolerancije;

Podsjećajući da je u svojoj Preporuci broj 1 u pogledu opšte politike ECRI pozvao države da prikupljaju, a u skladu sa evropskim zakonima, propisima i preporukama o zaštiti podataka i zaštiti privatnosti, tamo

gdje je i kada je to potrebno, one podatke koji pomažu u procjeni i evaluaciji situacije i iskustava grupa koje su naročito ugrožene rasizmom, ksenofobijom, antisemitizmom i netolerancijom;

Naglašavajući da su statistički podaci o rasističkim i diskriminatornim činovima, kao i o situaciji u kojoj se nalaze manjinske grupe u svim oblastima života, od vitalne važnosti za identifikaciju problema i za formulaciju politike;

Uvjerena da ti statistički podaci moraju biti dopunjeni podacima o stavovima, mišljenjima i viđenjima;

Smatrajući u ovom pogledu da, u dodatku istraživanjima šire populacije, ciljano istraživanja koja procjenjuju iskustva i viđenja potencijalnih žrtava u pogledu rasizma i diskriminacije sa kojima se suočavaju, predstavljaju inovativan i vrijedan izvor informacija;

Smatrajući da rezultati takvih istraživanja mogu biti korišteni na čitav niz načina u cilju osvjetljavanja problema i osvjetljavanja situacije;

Smatrajući osim toga da priznavanje vrijednosti iskustava i viđenja potencijalnih žrtava samo sobom prenosi važnu poruku, kako stanovništvu u cjelini tako i samim ugroženim grupama;

Pozdravljajući činjenicu da su takva istraživanja već bila organizirana u nizu država članica;

Podsjećajući da bi organiziranje takvih istraživanja širom Evrope dalo detaljniju sliku situacije u pogledu rasizma i diskriminacije, kako na nivou država tako i na nivou Evrope:

preporučuje vladama država članica da preuzmu korake da se osigura organiziranje istraživanja na državnom nivou koja bi se bavila iskustvima i viđenjima rasizma i diskriminacije s tačke gledišta potencijalnih žrtava, inspirirajući se pri tom smjernicama datim u Dodatku ove preporuke.

Dodatak preporuci ECRI-a broj 4 u pogledu opšte politike

Smjernice za organizaciju istraživanja o iskustvima i viđenju rasizma i diskriminacije s tačke gledišta potencijalnih žrtava

I. Opšti cilj takvih istraživanja

1. Cilj one vrste istraživanja koja su u osnovnim linijama data u ovoj preporuci je da se dobije slika o problemima rasizma i netolerancije s tačke gledišta stvarnih i potencijalnih žrtava. Ovaj inovativan pristup uključuje provođenje istraživanja među pripadnicima različitih grupa ugroženih rasističkim, ksenofobičnim, antisemitskim i netolerantnim činovima, pri čemu se kroz postavljena pitanja nastoje dobiti informacije o iskustvima ovih ljudi u vezi rasizma i diskriminacije, te o načinu na koji oni percipiraju različite aspekte društva u kojem žive u vezi s tim. Prikupljeni podaci se prema tome tiču viđenja i iskustava pripadnikâ ugroženih grupa. Takvim podacima se mogu dopuniti i obogatiti drugi podaci koji su u većoj mjeri kvantitativne prirode, a koji se tiču rasističkih incidenata i stepena diskriminacije u različitim područjima, kao i podatke koji se tiču mišljenja i stavova većinskog stanovništva u pogledu manjinskih grupa i pitanja rasizma i netolerancije.

II. Praktična organizacija istraživanja

2. Oblik organizacije i implementacija takvih istraživanja može biti povjerena istraživačima ili institutima koji imaju iskustvo na području rasizma i netolerancije, pri čemu bi terenski rad obavljala istraživačka tijela.
3. Koje će se manjinske grupe izabrati kao "kategorije" u datom istraživanju, ovisiće od okolnosti u datoj državi, i one mogu uključivati npr. grupe imigranata, nacionalne manjine i/ili druge ugrožene grupe.
4. Prilikom izbora onih grupa koje će biti uključene kao "kategorije", faktori koje treba uzeti u obzir mogu uključivati takve faktore kao što su veličina ciljane populacije i informacije koje već postoje u pogledu stepena diskriminacije sa kojim se svaka od grupa suočava (npr. statistike o zapošljavanju, informacije o uložnim žalbama u pogledu diskriminacije).
5. Uključivanje "kontrolnih" ili "kontrastnih" grupa može biti korisno da bi se obezbijedila osnovna linija uporedbe: npr., u istraživanje se može uključiti i manjinska grupa za koju se općenito smatra da se ne suočava sa velikim problemima u pogledu diskriminacije i rasizma.
6. Dobri statistički podaci o stanovništvu koji uključuju informacije o varijablama kao što su mjesto rođenja, etničko porijeklo, vjeroispovjest, maternji jezik, državljanstvo itd. olakšavaju organizaciju takvih istraživanja. Ukoliko ovakva vrsta podataka iz popisa nije na raspolaganju, treba iznaći alternativna sredstva za identifikaciju i stupanje u kontakt sa relevantnim licima koji su objekt istraživanja.
7. Treba imati na umu da može biti veoma teško doprijeti do nekih grupa koje su pod visokim rizikom u pogledu rasizma i diskriminacije, kao što su to npr. ilegalni imigranti.

III. Dizajniranje istraživanja

8. Osim pitanja koja se tiču društveno-ekonomske pozadine i drugih činjeničnih detalja, pitanja koja se postavljaju tokom istraživanja mogu pripadati slijedećim širokim kategorijama:
- pitanja koja se tiču konkretnih situacija, kao što su kontakti sa različitim vlastima (npr. policija, institucije u oblasti zdravstva, socijalne zaštite, obrazovanja), kao i sa drugim institucijama (npr. banke, institucije i agencije iz stambenog sektora) i ustanovama (npr. poslodavci, restorani, mjesta za zabavu, trgovine): mogu se postaviti pitanja koliko puta u nekom datom vremenskom periodu (npr. tokom posljednje godine ili tokom posljednjih pet godina) su ispitanici bile žrtve nepravičnog postupanja zbog njihove pripadnosti nekoj manjinskoj grupi, kao i kojoj vrsti nepravičnih postupaka su bili podvrgnuti.
 - pitanja koja se tiču njihovog viđenja mogućnosti da učestvuju kao jednaki u društvu, svijesti o specifičnim mjerama koje su preduzete da bi se popravila situacija manjinskih grupa, te o obimu do kojih su takve mogućnosti bile realizirane (područja koja bi bila pokrivena ovim pitanjima uključivala bi npr. mogućnost uspjeha u obrazovanju i stručnom obrazovanju, mogućnost zapošljavanja itd.).
 - pitanja koja se tiču viđenja i stavova: teme pokrivena ovim pitanjima mogu uključivati teme kao što su (u zavisnosti od situacije): stepen povjerenja u institucije, stavovi u odnosu na politiku imigracije ili politiku u odnosu na manjine, procjena date zemlje kao rasističke ili ksenofobične zemlje, problemi u vezi sa religijom, stavovi prema drugim grupama, poteškoće u ostvarivanju kontakata sa većinskim stanovništvom, identifikacija sa zemljom domaćinom i zemljom porijekla, planovi za ostanak ili povratak, mjestima gdje se te osobe najviše osjećaju "kod kuće", itd. Uključivanje takvih tema omogućuje da se otkriju interesantni odnosi koji postoje između stepena doživljene diskriminacije i različitih stavova i viđenja.
9. Treba primijetiti da ovakva pitanja uglavnom daju podatke o subjektivnom doživljaju diskriminacije. Međutim, u svakom slučaju je krajnje teško na objektivan način i "in vivo", onako kako se odvijaju u različitim oblastima života, istraživati same činove diskriminacije. Izvještaji o subjektivno doživljenoj diskriminaciji su dragocjeni kao pokazatelji, naročito ukoliko ih se procjenjuje na fonu drugih vrsta informacija, kao što su statistike o nezaposlenosti, policijski dosjei, uložene žalbe, itd.

IV. Nastavak istraživanja

10. U nekom datom vremenskom periodu mogla bi se izvršiti dodatna istraživanja kako bi se istražile promjene u obrascima diskriminacije i rasizma koje se javljaju s protekom vremena, odnosno da bi istraživanja uključila i druge grupe.
11. Rezultati ovog istraživanja mogu biti korišteni na čitav niz načina, npr.: za osvjetljavanje onih oblasti gdje je naročito potrebno preduzeti neku akciju; za evaluaciju i razradu politike koja bi uzela u obzir iskustva i interese grupe u pitanju, za podizanje svijesti javnosti kao i razumijevanje javnosti u pogledu problema diskriminacije onako kako se ona vidi iz ugla samih žrtava; za podizanje svijesti ljudi koji rade u specifičnim oblastima o tome na koji način manjinske grupe vide te institucije i njihovu praksu (npr. policija, poslodavci, uslužne djelatnosti itd.).

